

ČESKÁ REPUBLIKA

**ROZSUDEK
JMÉNEM REPUBLIKY**

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátu složeném z předsedkyně JUDr. Elišky Cihlářové a soudců JUDr. Karla Šimky, JUDr. Jaroslava Hubáčka, JUDr. Milady Tomkové a JUDr. Jana Passera v právní věci žalobce: **A. H. M.**, zastoupen JUDr. Radanou Pekárkovou, advokátkou se sídlem Hlinky 142a, Brno, proti žalovanému: **Ministerstvo vnitra**, se sídlem Nad Štolou 3, Praha 7, v řízení o kasační stížnosti žalobce proti usnesení Krajského soudu v Brně ze dne 21. 10. 2005, č. j. 56 Az 124/2005 - 15,

t a k t o :

- I.** Kasační stížnost **se zamítá**.
- II.** Žalovaný **nemá** právo na náhradu nákladů řízení o kasační stížnosti.
- III.** Ustanovené zástupkyni stěžovatele, JUDr. Radaně Pekárkové, advokátce, **se určuje** odměna za zastupování stěžovatele v řízení o kasační stížnosti ve výši 2558,50 Kč. Tato částka bude jmenované vyplacena z účtu Nejvyššího správního soudu do 2 měsíců od právní moci tohoto rozhodnutí.

O d ů v o d n ě n í :

Krajský soud v Brně usnesením ze dne 21. 10. 2005, č. j. 56 Az 124/2005 - 15, odmítl podle ustanovení § 46 odst. 1 písm. b) s. ř. s. žalobu podanou žalobcem (dále jen „stěžovatel“) proti rozhodnutí Ministerstva vnitra (dále jen „ministerstvo“) ze dne 12. 9. 2005, č. j. OAM-532/LE-PA04-PA04-2005, jímž byla zamítnuta žádost stěžovatele o udělení azylu jako zjevně nedůvodná podle ustanovení § 16 odst. 1 písm. k) zákona č. 325/1999 Sb., ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o azylu“). V odůvodnění usnesení krajský soud uvedl, že napadené rozhodnutí ministerstva ze dne 12. 9. 2005 bylo stěžovateli doručeno dne 16. 9. 2005, a tím dnem nabylo právní moci. Posledním dnem k podání žaloby byl pátek 23. 9. 2005. Stěžovatel však žalobu podal až dne 26. 9. 2005, tedy opožděně. Podle ustanovení § 72 odst. 4 s. ř. s. zmeškání lhůty pro podání žaloby nelze prominout.

Kasační stížností podanou v zákonné lhůtě se žalobce (dále jen „stěžovatel“) domáhal zrušení tohoto usnesení krajského soudu. Kasační stížnost opíral stěžovatel o ustanovení

§ 103 odst. 1 písm. e) s. ř. s. Tvrdil, že dne 23. 9. 2005 zaslal Krajskému soudu v Brně doporučenou zásilkou žalobu, která měla totožné obsahové a formální náležitosti jako žaloba doručená krajskému soudu osobně dne 26. 9. 2005. Stěžovatel ji však opomněl podepsat, proto dne 26. 9. 2005 podal soudu totožné podání, které již bylo opatřeno jeho podpisem. Vzhledem k tomu, že absence podpisu není neodstranitelným nedostatkem podání, pro který by nemohlo být v řízení pokračováno, má stěžovatel za to, že krajský soud měl k podání, které podle svého tvrzení podal dne 23. 9. 2005, přihlížet jako k žalobě doplněné následně o formální náležitost a měl o ní vést řádné řízení. Krajský soud měl stěžovatele po obdržení návrhu ze dne 23. 9. 2005 vyzvat k doplnění chybějícího podpisu a teprve po neodstranění této vady návrh odmítnout. Neměl na základě úvahy, že napadené správní rozhodnutí bylo stěžovateli doručeno 16. 9. 2005 a žaloba proti němu podána dne 26. 9. 2005, posoudit žalobu jako opožděnou. Stěžovatel v této souvislosti poukázal na usnesení rozšířeného senátu Nejvyššího správního soudu ze dne 12. 10. 2004, č. j. 5 Afs 16/2003 - 56, publ. pod č. 534/2005 Sb. NSS, podle něhož „přepjatý formalismus při posuzování náležitostí žaloby ve správním soudnictví – a stejně tak i jakýchkoliv jiných procesních úkonů účastníků řízení – naprosto neodpovídá principu materiálního právního státu, ale ani samotnému poslání soudnictví. (...) Odstraňuje-li soud vady žaloby, potom musí žalobce vždy k odstranění těchto vad vyzvat, stanovit mu k jejich odstranění přiměřenou lhůtu a poučit jej jednak o následcích nesplnění této výzvy a jednak o tom, jak má vadu odstranit.“ Proto stěžovatel navrhl usnesení krajského soudu zrušit a věc vrátit k dalšímu řízení.

V doplnění kasační stížnosti stěžovatel k výzvě krajského soudu uvedl, že ztratil podací lístek od podané zásilky, a nemá tedy možnost předložit doklad o podání žaloby k poštovní přepravě. Navrhl, aby si soud vyžádal sdělení poštovního přepravce, zda byla dne 23. 9. 2005 podána v Břeclavi – Poštorné, příp. v Břeclavi zásilka na adresu Krajského soudu v Brně s uvedením stěžovatele jako odesílatele.

Ministerstvo ve vyjádření ke kasační stížnosti popřelo oprávněnost podané kasační stížnosti a ztotožnilo se s názorem krajského soudu. Proto navrhlo její zamítnutí.

Nejvyšší správní soud, po konstatování přípustnosti kasační stížnosti, se ve smyslu ustanovení § 104a s. ř. s. dále zabýval otázkou, zda kasační stížnost svým významem podstatně přesahuje vlastní zájmy stěžovatele. Pokud by totiž tomu tak nebylo, musela by být podle citovaného ustanovení odmítnuta jako nepřijatelná. Nejvyšší správní soud se vymezení institutu přijatelnosti kasační stížnosti ve věcech azylu podrobně věnoval např. ve svých usneseních ze dne 26. 4. 2006, č. j. 1 Azs 13/2006 - 39, případně ze dne 4. 5. 2006, č. j. 2 Azs 40/2006 - 57 (první z uvedených publikováno pod č. 933/2006 Sb. NSS, obě dostupná též na www.nssoud.cz), v nichž dospěl k závěru, že o kasační stížnost přijatelnou se může jednat mimo jiné tehdy, pokud se kasační stížnost dotýká právních otázek, které dosud nebyly plně řešeny judikaturou Nejvyššího správního soudu.

Nejvyšší správní soud přezkoumal na základě kasační stížnosti napadené usnesení v souladu s ustanovením § 109 odst. 2 a 3 s. ř. s., vázán rozsahem a důvody, které uplatnil stěžovatel v podané kasační stížnosti a přitom sám neshledal vady uvedené v odstavci 3, k nimž by musel přihlídnout z úřední povinnosti.

V případě stěžovatele je k posouzení otázka, zda krajský soud postupoval zákonně, odmítl-li žalobu stěžovatele pro opožděnost. Otázka, zda je to žalobce, kdo má povinnost prokazovat včasnost podání žaloby ke krajskému soudu, je otázkou, která nebyla dosud v judikatuře nejvyššího správního soudu řešena.

Z předložených spisů Nejvyšší správní soud zjistil, že dne 18. 8. 2005 podal stěžovatel žádost o udělení azylu. Ministerstvo tuto žádost svým rozhodnutím ze dne 12. 9. 2005, č. j. OAM-532/LE-PA04-PA04-2005, zamítlo jako zjevně nedůvodnou podle § 16 odst. 1 písm. k) zákona o azylu, neboť stěžovatel podal žádost o udělení azylu s cílem vyhnout se hrozícímu vyhoštění, ačkoliv mohl požádat o udělení azylu dříve. Toto rozhodnutí bylo stěžovateli doručeno do vlastních rukou dne 16. 10. 2005. Po podání kasační stížnosti vyzval krajský soud stěžovatele usnesením ze dne 3. 2. 2006, č. j. 56 Az 124/2005 – 31, k jejímu doplnění tak, aby předložil důkaz o tom, že dne 23. 9. 2005 podal prostřednictvím doporučené zásilky u Krajského soudu v Brně žalobu a doplnil, kdy mu bylo napadené rozhodnutí doručeno. Stěžovatel sdělil, že podací lístek od podané zásilky ztratil, a nemá tedy možnost předložit doklad o podání žaloby k poštovní přepravě. Navrhl, aby si soud vyžádal sdělení poštovního přepravce, zda byla dne 23. 9. 2005 podána v Břeclavi – Poštorné (příp. v Břeclavi) zásilka na adresu Krajského soudu v Brně s uvedením stěžovatele jako odesílatele. Krajský soud v tomto smyslu učinil dotaz na 1 poštovního přepravce, který mu sdělil, že nelze zjistit, podal-li stěžovatel na poště zásilku adresovanou Krajskému soudu v Brně, neboť Česká pošta, s. p., nevede takovou evidenci.

Nejvyšší správní soud poté opětovně požádal Českou poštu, s. p. o součinnost s tím, že stěžovatel tvrdí, že ztratil doklad o podání zásilky na poštu, a údajně nezná ani podací číslo nebo jiný identifikátor zásilky, podle které by ji šlo vyhledat. Česká pošta, s. p. odpověděla, že na základě poskytnutých údajů nelze žádosti vyhovět. Bylo by totiž nutno předložit podací stvrzenku, její druhopis nebo opis. Zásilky jsou evidovány pouze podle podacích čísel, jiné dohledání není možné.

Následně požádal Nejvyšší správní soud i krajský soud, aby prověřil záznamy o doručení zásilkách ve dnech 24. 9. až 26. 9. 2005 a zjistil, je-li to technicky možné, zda předmětná poštovní zásilka byla v některý z uvedených dnů skutečně krajskému soudu doručena. K této žádosti krajský soud sdělil, že všechny informace, které může poskytnout, jsou v přiloženém soudním spise z řízení před krajským soudem, další informace nemá k dispozici. Z obsahu spisu nevyplývá, že by stěžovatel podal jinou žalobu než tu, kterou podal osobně na krajský soud dne 25. 9. 2005.

Obsah správního spisu byl dne 24. 1. 2007 doplněn sdělením Velvyslanectví České republiky ve Varšavě a nótou Velvyslanectví Nigérie. Obsahem sdělení Velvyslanectví České republiky ve Varšavě je dohoda s prvním tajemníkem Velvyslanectví Nigérie, že tento vystaví cestovní doklady pro své občany, ale trvá na následujícím postupu: Služba cizinecké a pohraniční policie zašle Velvyslanectví Nigérie ve Varšavě informaci o povaze činu, pro který je daná osoba vyhošťována z České republiky, a dále údaje odletu (datum, číslo letu, čas odletu a příletu, názvy letišť atd.), aby mohly být informovány orgány činné v trestním řízení v Nigérii, které na vyhoštěnou osobu budou na letišti v Nigérii čekat a zahájí proti ní vyšetřování. Po obdržení údajů o letu vystaví Velvyslanectví Nigérie ve Varšavě vyhošťované osobě cestovní doklad a zašle jej Službě cizinecké a pohraniční policie prostřednictvím Velvyslanectví České republiky ve Varšavě.

Stěžovatel v kasační stížnosti odkazoval na usnesení rozšířeného senátu Nejvyššího správního soudu ze dne 12. 10. 2004, č. j. 5 Afs 16/2003 - 56, v němž se odmítá tzv. „přepjatý formalismus“ při posuzování náležitostí žaloby. Tento argument však nemíří k podstatě věci, kterou není spor o náležitosti žaloby, nýbrž o průkaz jejího včasného podání. Pokud by totiž stěžovatel skutečně dne 23. 9. 2005 podal krajskému soudu, jak tvrdí, žalobu, byť by na ní chyběl jeho podpis, byla by žaloba podána včas a na krajském soudu by bylo, aby stěžovatele podle

§ 37 odst. 5 věty první s. ř. s. vyzval k odstranění této vady podání. Sporné však je, zda stěžovatel vůbec dne 23. 9. 2005 učinil podání, které bylo, byť i neúplnou či jinak vadnou, žalobou.

Podle ustanovení § 72 odst. 1 věty první s. ř. s. lze žalobu proti rozhodnutí správního orgánu podat do dvou měsíců poté, kdy rozhodnutí bylo žalobci oznámeno doručením písemného vyhotovení nebo jiným zákonem stanoveným způsobem, nestanoví-li zvláštní zákon lhůtu jinou.

Podle ustanovení § 32 odst. 2 písm. a) zákona o azylu, ve znění účinném ke dni podání žaloby, platila pro stěžovatele sedmidenní lhůta k podání žaloby.

Opožděné podání žaloby je nutným a dostatečným důvodem pro její odmítnutí, přičemž skutečnosti rozhodné pro závěr o včasnosti či opožděnosti žaloby je soud povinen vždy zkoumat z úřední povinnosti a přihlídnout k nim (srov. v této souvislosti rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 4. 8. 2005, č. j. 2 As 11/2005 - 72, publikovaný pod č. 715/2005 Sb. NSS a na www.nssoud.cz; srov. též rozsudek téhož soudu ze dne 4. 5. 2006, č. j. 2 As 47/2005 - 89, publikovaný na www.nssoud.cz).

Žalobu lze odmítnout, jsou-li dány skutkové důvody k takovému rozhodnutí, tj. jestliže je jisté, že nastaly skutečnosti rozhodné pro právní závěr o opožděnosti žaloby. Musí být tedy postaveno na jisto zejména to, kdy bylo žalobci oznámeno žalobou napadené rozhodnutí a kdy proti němu podal žalobu. V pochybnostech je nutno mít za to, že žaloba byla podána včas (viz k tomu rozsudky Nejvyššího správního soudu ze dne 11. 4. 2005, č. j. 1 Azs 114/2004 - 44, a ze dne 13. 3. 2005, č. j. 1 As 13/2004 - 94, oba publikovány na www.nssoud.cz; srov. podobně rozsudky téhož soudu ze dne 19. 7. 2007, č. j. 9 Afs 54/2007 - 54, a ze dne 21. 8. 2007, č. j. 8 Afs 145/2006 - 49, oba rovněž publikovány na www.nssoud.cz). K tomu, aby byl vyvrácen jako nesprávný závěr krajského soudu o opožděném podání žaloby, by postačovalo, kdyby vyšla najevo pouhá pochybnost o skutkových zjištěních krajského soudu rozhodných pro tento jeho právní závěr.

O datu doručení žalobou napadeného správního rozhodnutí není pochyb a ani sporu mezi účastníky řízení.

Pokud jde o datum podání žaloby, tak zatímco stěžovatel tvrdí, že žalobu podal již 23. 9. 2005, ze všech skutečností, které v řízení vyšly najevo, vyplývá, že ji podal teprve 26. 9. 2005. Přestože bylo zjišťováno, zda krajskému soudu došla kromě žaloby podané 26. 9. 2005 také nějaké jiné dřívější podání stěžovatele, nic takového nebylo zjištěno. Žaloba podaná stěžovatelem dne 26. 9. 2005 je sice datována 19. 9. 2005, nicméně z toho nevyplývá, že by stěžovatel vedle této žaloby podal i nějakou jinou, a to, jak tvrdí, dne 23. 9. 2005. Pokud by se tak skutečně stalo, lze považovat za pravděpodobné, že by se stěžovatel v souvislosti se svým druhým podáním, jímž, podle svého tvrzení, doplňoval předchozí podání o chybějící podpis, přinejmenším zmínil o svém prvním podání a uvedl, že je druhým podáním doplňuje. Nic takového však neučinil a naopak, žaloba po obsahové stránce bez pochyb vyznívá jako první (a jediné) podání v dané věci.

Nejvyšší správní soud zdůrazňuje, že stěžovatel nenese důkazní břemeno ve vztahu k prokázání, kdy své podání učinil. Aby však bylo možno učinit závěr, který by byl ve shodě se skutkovými tvrzeními stěžovatele, tedy že žaloba byla podána již 23. 9. 2005, musel by být zpochybněn závěr krajského soudu o tom, že k podání došlo až 26. 9. 2005. Ke zpochybnění by postačovalo, pokud by se skutková tvrzení stěžovatele, jsoucí v rozporu se skutkovými zjištěními krajského soudu, ukázala jako možná a pravděpodobně pravdivá.

Tak tomu však není. Skutková tvrzení stěžovatele jsou nepochybně možná. Zváží-li se však skutečnosti, jež vyšly najevo, ve svém celku a v souvislostech, je velmi nepravděpodobné, že by došlo současně k tomu, že stěžovatel podal na poštu zásilku, která by se na poště či na soudu ztratila, ztratil od zásilky podací lístek a ještě navíc se ve druhém jím zaslaném podání, jímž údajně napravoval vady podání prvního, o prvním podání nezmínil, třebaže by bylo logické tak učinit.

Dalším důvodem k zásadním pochybnostem o důvěryhodnosti tvrzení stěžovatele je, že totožné argumentační schéma, tedy tvrzení, že žalobce podal žalobu včas, avšak omylem ji opomněl podepsat a následně ji doplňoval obsahově shodným podepsaným podáním, které bylo podáno již po uplynutí žalobní lhůty, užíli nejméně tři nigerijští státní příslušníci ve věcech rozhodovaných ve všech třech případech Krajským soudem v Brně (jednalo se o věci sp. zn. 1 As 41/2006, 5 As 30/2006 a 7 Azs 63/2006).

Protože nevyšla najevo žádná pochybnost o správnosti skutkového závěru krajského soudu, že žalobu podal stěžovatel až 26. 9. 2005, a tedy opožděně, byl postup krajského soudu v souladu se zákonem.

Podle čl. 1 odst. 2 Ústavy Česká republika dodržuje závazky, které pro ni vyplývají z mezinárodního práva. Smyslem a účelem uvedeného ustanovení je nepochybně to, aby dodržováním pravidel mezinárodního práva, ať již obyčejových, smluvních či jiných, Česká republika přispívala k pokud možno harmonickému a předvídatelnému fungování mezinárodního společenství. K naplnění tohoto Ústavou stanoveného požadavku je proto třeba, aby každá entita, jejíž jednání je přičitatelné České republice, se chovala způsobem vedoucím k jeho naplnění. Ve věcech týkajících se ukončení pobytu žadatele o azyl se proto každý státní orgán, kterému věc žadatele v nějakém ohledu přísluší, musí přiměřeným způsobem (tj. způsobem a v míře odpovídající okolnostem případu a pravomocem a působností daného orgánu) zabývat tím, zda ukončením pobytu žadatele o azyl na území České republiky či kroky, jež k němu bezprostředně vedou, se Česká republika nedopustí porušení svých mezinárodních závazků, zejména v oblasti lidských práv, neboť právě porušení těchto závazků může nejčastěji připadat v úvahu v souvislosti s návratem žadatele o azyl do jeho domovské země.

Nejvyšší správní soud proto nad rámec přezkumu důvodů pro odmítnutí žaloby posuzoval na základě skutečností vyplývajících ze správního spisu, zda by se Česká republika tím, že by její soud odmítl žalobu stěžovatele, nemohla dopustit porušení svých povinností uložených jí v čl. 33 odst. 1 Úmluvy o právním postavení uprchlíků z roku 1951, jež byla spolu s Protokolem týkajícím se právního postavení uprchlíků z roku 1967 publikována pod č. 208/1993 Sb., nebo povinnosti vyplývající z čl. 3 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod, publikované pod č. 209/1992 Sb.

Článek 33 odst. 1 Úmluvy o právním postavení uprchlíků zakazuje smluvním stranám vyhostit jakýmkoli způsobem uprchlíka na hranice zemí, ve kterých by jeho život či osobní svoboda byly ohroženy na základě jeho rasy, náboženství, národnosti, příslušnosti k určité společenské vrstvě či politického přesvědčení.

Zásada „non-refoulement“ obsažená v čl. 33 odst. 1 Úmluvy o právním postavení uprchlíků byla dále rozšířena zejména judikaturou Evropského soudu pro lidská práva v návaznosti na článek 3 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod (k tomu, že součástí aplikace mezinárodněprávní normy musí být i reflexe judikatury mezinárodních institucí soudního typu, jejichž úkolem je tyto normy aplikovat, viz Jana Nevrlková, Pavel Molek: Problém konformity při interpretaci právních norem, Právní rozhledy č. 2/2006, str. 47 - 55,

zejm. str. 51) v tom směru, že nelze uprchlíka vyhostit do země, kde by byl vystaven hrozbě mučení či nelidského a ponižujícího zacházení či trestu zakázaného tímto článkem. Lze odkázat například na rozsudek Velkého senátu Evropského soudu pro lidská práva ve věci H. L. R. proti Francii (rozsudek z 29. 4. 1997, žádost č. 24573/94), bod 34: „Vyhoštění cizince smluvní stranou může být nicméně záležitostí, na niž se vztahuje článek 3, a tudíž může vzniknout odpovědnost tohoto státu podle Úmluvy, pokud jsou dány zásadní důvody pro předpoklad, že tato osoba, pokud by byla vyhoštěna, by v zemi, kam by vycestovala, byla vystavena reálnému riziku zacházení rozpornému s článkem 3. V takovém případě článek 3 vyvolává povinnost nevyhostit takovou osobu do tohoto státu (viz rozsudek Soering proti Spojenému království ze 7. července 1989, série A č. 161, str. 35, § 90 - § 91; rozsudek Cruz Varas a ostatní proti Švédsku z 20. března 1991, série A č. 201, str. 28, § 69 - § 70; rozsudek Vilvarajah a ostatní, cit. výše, str. 34, § 103; rozsudek Chahal proti Spojenému království z 15. listopadu 1996, Sbírka rozsudků a rozhodnutí 1996-V, str. 1853, § 73 - § 74, a str. 1855, § 80; a rozsudek Ahmed proti Rakousku ze 17. prosince 1996, Zprávy 1996-VI, str. 2206, § 39).“

Nejvyšší správní soud již v rozsudku ze dne 21. 3. 2006, č. j. 2 Azs 75/2005 - 75, publikovaném na www.nssoud.cz, dospěl k závěru, že „soud je i při aplikaci kogentních norem procesního práva vázán článkem 10 Ústavy ČR. Nesmí proto použít vnitrostátní procesní normu, pokud by její aplikace nutně a nevyhnutelně vedla k porušení zásady non-refoulement obsažené v čl. 33 odst. 1 Úmluvy o právním postavení uprchlíků či k porušení zákazu vyhostit cizince do země, kde by byl vystaven hrozbě mučení či nelidského a ponižujícího zacházení či trestu, jenž vyplývá z čl. 3 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod a z judikatury Evropského soudu pro lidská práva tento článek vykládající.“

Podle rozsudku Nejvyššího správního soudu ze dne 14. 6. 2007, č. j. 9 Azs 23/2007 - 64, publikovaného pod č. 1336/2007 Sb. NSS a na www.nssoud.cz, „k přednostní aplikaci mezinárodního práva musí dojít v tom řízení a před tím orgánem, kdy tato skutečnost vyjde najevo poprvé. Platí-li totiž ústavní princip přednostní aplikace mezinárodní úmluvy obecně, pak platí zásadně vždy a v každém okamžiku. Ze žádného ustanovení nelze restriktivně dovodit, že by se tato aplikace měla vázat k nějakému konkrétnímu časovému bodu a žádný orgán tudíž nemůže legitimně od mezinárodního závazku, jehož si je nebo má být vědom, odhlédnout a jeho aplikaci odložit, resp. odkázat ji na pozdější chvíli, příp. na jiný orgán. (...) časovým momentem aplikace příslušné normy (čl. 33 Ženevské úmluvy) je okamžik, když předmětná skutečnost (zákaz vyhoštění či vrácení uprchlíka) vyjde najevo poprvé.“

V posuzovaném případě okolnosti případu stěžovatele vyvolávají potřebu zkoumat, zda by jeho nuceným návratem do země původu nemohla Česká republika porušit své mezinárodněprávní závazky. Je tomu tak proto, že ze skutečností, jež ve správním řízení před vyšly najevo, a z obecně dostupných informací o zemi původu stěžovatele vyplývá, že je dobře představitelné, že stěžovatel může po návratu do země původu čelit nepřijatelnému jednání či jiným nežádoucím hrozbám, jimž podle norem mezinárodního práva nemá být vystaven. Je totiž dobře představitelné, že stěžovatel, který byl v Nigérii členem organizace MASSOB a o kterém je možná nigerijským úřadům jeho příslušnost ke zmíněné organizaci známa, bude po návratu uvržen do vězení, neboť z obecně dostupných informací o Nigérii a organizaci MASSOB vyplývá, že jejím příznivcům za určitých okolností může hrozit uvěznění, přičemž v nigerijských věznicích je vzhledem k tamním podmínkám představitelné, že vězni mohou být vystaveni nelidskému a ponižujícímu zacházení.

Jak vyplývá ze zprávy ministerstva zahraničních věcí USA o situaci v oblasti lidských práv v Nigérii v roce 2006 z 6. 3. 2007 (<http://www.state.gov/g/drl/rls/hrrpt/2006/78751.htm>) i z nejnovější zprávy Amnesty International (*Nigeria: Prisoners' rights systematically flouted*, Amnesty

International, February 2008, str. 20 - 33, publikována jako zdroj informací o zemích původu žadatelů o azyl Vysokým komisařem OSN pro uprchlíky na <http://www.unhcr.org/cgi-bin/texis/vtx/refworld/rwmain?page=country&docid=4741560b2&skip=&coi=NGA>), panují v nigerijských věznicích špatné obecné životní podmínky (velmi nízké hygienické, zdravotní a materiální standardy, velká přeplněnost věznic) a nezřídka je v nich užíváno bití vězňů, vyhrožování smrtí, odpírání potravy a jiných forem fyzického týrání, třebaže něco takového je zakázáno a oficiálními místy je existence takového zacházení popírána. Již samotná hrozba uvržení do nigerijského vězení tak může za určitých okolností představovat hrozbu mučení či nelidského a ponižujícího zacházení ve smyslu čl. 3 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod.

Stěžovatel v pohovoru k žádosti o azyl, vedeném s ním 23. 8. 2005, tvrdil, že byl členem (a nikoli jen sympatizantem) organizace MASSOB. Tvrdil, že roznášel ve městě Ihiala letáky a že se tam pravidelně účastnil setkání členů hnutí jednou týdně v tamním základní škole, na němž se rozdělávaly úkoly. Ministerstvo tato jeho tvrzení nerozporevalo (nutno však poznamenat, že otázka členství stěžovatele v MASSOB nebyla pro důvody správního rozhodnutí podstatná). Nejvyšší správní soud proto s ohledem na absenci informací, jež by tvrzení stěžovatele zpochybňovaly, pro účely svých úvah vychází z předpokladu, že stěžovatel byl členem organizace MASSOB.

Jak plyne z výše uvedené zprávy ministerstva zahraničních věcí USA, ze zprávy britského ministerstva vnitra o situaci v Nigérii z 13. 11. 2007 (publikována na jako zdroj informací o zemích původu žadatelů o azyl Vysokým komisařem OSN pro uprchlíky na shora uvedené webové stránce) a z informací výzkumného oddělení kanadské komise pro imigraci a uprchlíky z 9. 6. 2005 (<http://www.irbcisr.gc.ca/en/research/rir/?action=record.viewrec&gotorec=449394>), jedná se o organizaci usilující o obnovu samostatného státu Biafra, hlásící se k odkazu obdobného hnutí ze 60-tých let 20. století. Jedná se o masovou organizaci, podle kanadské zprávy měla v roce 2001 kolem 7,5 mil. členů. MASSOB je separatistické politické hnutí bojující za jednotu kmene Igbo a odtržení států tohoto kmene od Nigérie. Hnutí vede dlouhodobý konflikt s nigerijskou centrální vládou, a to zejména ve státech Onitsha a Anambra (Nejvyšší správní soud k tomu připomíná, že podle údajů ze správního spisu se stěžovatel narodil ve druhém ze zmíněných nigerijských svazových států). Policie v různých případech reagovala na činnost MASSOB zatčením mnohých jeho členů.

Ve shora zmíněné zprávě ministerstva zahraničních věcí USA se například uvádí, že v červnu 2006 policie ve státě Anambra podezírala MASSOB z toho, že unesl čtyři policisty a reagovala zatčením 69 osob. Dvě další byly zabity během zatýkání. Do konce roku nebylo 69 takto zatčených osob formálně obviněno. Ze zprávy ministerstva zahraničních věcí USA o situaci v oblasti lidských práv v Nigérii v roce 2005 (<http://www.state.gov/g/drl/rls/hrrpt/2005/61586.htm>) vyplývá, že v tomto roce bylo zatčeno na 600 stoupenců MASSOB, přičemž minimálně 70 jich bylo propuštěno bez obvinění. Shora zmíněná zpráva ministerstva vnitra Velké Británie, odkazující na zprávu britsko-dánské mise pro vyhledávání informací z roku 2005, hovoří o zatčení 300 údajných členů MASSOB a jejich obvinění z členství v nelegální organizaci a z pokusu o přípravu války; těmto osobám hrozí vysoké tresty. Zpráva britského ministerstva vnitra zmiňuje i další případy perzekuce členů MASSOB, zároveň však dodává, že normální anonymní sympatizanti MASSOB nevzbuzují pozornost nigerijské policie. Prominentní vůdci MASSOB mohou čelit riziku pronásledování a být zadržováni. Méně prominentní osoby spojené s MASSOB by mohly také být terčem útoku, aby byli zastrašeni ostatní členové.

Je tedy nepochybné, že organizace MASSOB je hnutím prosazujícím politické cíle potlačovaným nigerijskou vládou a že hrozba uvěznění jeho členů v souvislosti s aktivitou ve prospěch tohoto hnutí může za určitých podmínek vytvářet u některých členů MASSOB, nacházejících se mimo Nigérii, oprávněné obavy před pronásledováním z důvodu zastávání určitých politických názorů, jak to má na mysli čl. 1 Úmluvy o právním postavení uprchlíků.

Ze shora již zmíněné zprávy britského ministerstva vnitra, která zčásti odkazuje na zprávu britsko-dánské mise pro vyhledávání informací z roku 2005, vyplývá, že v Nigérii nejsou zákony, podle nichž by bylo protizákonné opustit zemi, a žádný nigerijský žadatel o azyl nebyl pronásledován nebo potrestán poté, co se vrátil ze zahraničí kvůli jeho žádosti o azyl. Ohledně toho, jak se k navraceným žadatelům o azyl chovají v Nigérii, vrátili-li se s krátkodobým cestovním dokladem nebo „mimořádným“ cestovním dokladem, se uvádí, že neúspěšní žadatelé o azyl, kteří přiletí na základě britského mimořádného cestovního dokladu, jsou po příjezdu do Nigérie vyslýcháni, aby se zjistilo, proč dotyčná osoba byla ve Velké Británii a proč byla deportována. Rozhovor obvykle trvá 15 až 20 minut. Nebylo zjištěno, že by byl některý z vrácených žadatelů zadržen nebo by čelil jakémukoliv špatnému zacházení nebo jiným problémům po svém návratu do Nigérie. Jednotlivcům, kteří jsou do Nigérie deportováni, se obvykle povolí, aby podali žádost o nigerijský pas a aby jim byl vydán, tj. aby mohli cestovat do zahraničí. Avšak ti, kteří jsou hledáni nigerijskými úřady, například kvůli pašování drog, budou pravděpodobně po návratu zatčeni a stíháni policií za tyto trestné činy.

Výše uvedené informace vedou Nejvyšší správní soud k závěru, že jakkoli je obecně velmi dobře představitelné, že určití členové MASSOB mohou v Nigérii čelit některým formám krutého a nelidského zacházení a že jim může hrozit uvěznění pro prosazování politických cílů, před čímž by je měla chránit zásada „**non-refoulement**“ [zásadu „non-refoulement“ zde Nejvyšší správní soud chápe v jejím širším smyslu, tj. nejen ve smyslu čl. 33 odst. 1 Úmluvy o právním postavení uprchlíků (zásada „non-refoulement“ v užším smyslu), ale rovněž ve smyslu čl. 3 a případně dalších článků Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod, čl. 3 Úmluvy proti mučení a jinému krutému, nelidskému či ponižujícímu zacházení nebo trestání, a případně dalších relevantních mezinárodněprávních závazků České republiky], toto v případě návratu stěžovatele do Nigérie nehrozí, takže nehrozí porušení pravidla mezinárodního práva, kterým je Česká republika vázána.

Aby tomu tak bylo, muselo by být ve vztahu k povinnosti uplatnit **zásadu „non-refoulement“** ve smyslu čl. 33 odst. 1 Úmluvy o právním postavení uprchlíků v první řadě vůbec dáno, že stěžovatel je „uprchlíkem“ ve smyslu čl. 1 téže úmluvy. K tomu by bylo třeba, aby bylo „přiměřeně pravděpodobné“, že stěžovatel bude v případě návratu do Nigérie čelit pronásledování pro příslušnost ke hnutí MASSOB. Přiměřená pravděpodobnost nežádoucího důsledku návratu do země původu (v případě stěžovatele připadá v úvahu zejména uvěznění, případně vážné poškození zdraví či usmrcení při potlačování demonstrací příznivců hnutí MASSOB) je dána tehdy, bývá-li tento důsledek v případech obdobných případu žadatele nikoli ojedinělý. Neznamená to, že pravděpodobnost, že nežádoucí důsledek nastane, musí být nutně vyšší než pravděpodobnost, že nenastane (tzn., že test „přiměřené pravděpodobnosti“ představuje nižší důkazní standard než v civilních věcech) [tím méně to znamená, že v případě návratu do země původu musí být nastání nežádoucího důsledku prakticky jisté (tzn., že test „přiměřené pravděpodobnosti“ **představuje a fortiori i nižší** důkazní standard než standard „nade vší pochybnost“ v trestních věcech)], nýbrž to, že k nežádoucímu důsledku v případech obdobných případu žadatele dochází natolik často, že s ním ten, komu takový následek hrozí, musí počítat jako se vcelku běžným jevem, a nikoli jako s jevem toliko výjimečným. Nejvyšší správní soud poznamenává, že při formulování podmínek, za nichž je naplněna podmínka „přiměřené pravděpodobnosti“ hrozby negativních důsledků pro uprchlíka v případě jeho

návratu do země původu, vzal v úvahu názory vyjádřené Úřadem Vysokého komisaře Organizace spojených národů pro uprchlíky v Doporučení k důkaznímu břemenu a důkaznímu standardu („**Note on Burden and Standard of Proof in Refugee Claims**“) z **16. 12. 1998**, zejm. jeho body 8., 16. a 17., viz <http://www.unhcr.org/cgi-bin/texis/vtx/refworld/rwmain?docid=3ae6b3338>.

Ze správního spisu je patrné, že stěžovatel podle svých tvrzení, a také pro dlouhou nepřítomnost v zemi původu, není ani „méně prominentním členem“ hnutí MASSOB. Jedná se o běžného řadového člena hnutí, jehož postavení lze srovnávat s „anonymním sympatizantem“, jak o něm hovoří zpráva britského ministerstva vnitra. Jakkoli tedy příslušnost k hnutí MASSOB může být v Nigérii důvodem k zatčení, u řadového člena hnutí zatčení z tohoto důvodu nelze považovat za „přiměřeně pravděpodobné“. Řadoví členové hnutí MASSOB sice občas jsou zatýkáni, ovšem pouze výjimečně. Jejich zatýkání není běžné a je vcelku dost nepravděpodobné. U stěžovatele tak není přiměřeně pravděpodobné, že by byl po návratu uvězněn. Jestliže Nejvyšší správní soud dospěl k závěru, že není „přiměřeně pravděpodobné“, že stěžovatel bude v případě návratu do Nigérie čelit pronásledování pro příslušnost ke hnutí MASSOB, není naplněn klíčový definiční znak uprchlíka – „odůvodněný strach z pronásledování“ – a tudíž není nutné zkoumat další definiční znaky uprchlíka (v tomto případě zejména existenci pronásledování **z důvodu politického přesvědčení**). **Stěžovatel tedy není „uprchlíkem“ ve smyslu čl. 1 Úmluvy o právním postavení uprchlíků, a proto není ani důvodu zabývat se, zda je v jeho případě třeba uplatnit zásadu „non-refoulement“ ve smyslu čl. 33 odst. 1 Úmluvy o právním postavení uprchlíků, neboť to by bylo třeba pouze za předpokladu, že by „uprchlíkem“ byl.**

Ve vztahu ke hrozbě nelidského a ponižujícího zacházení podle čl. 3 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod by pak muselo být splněno, že stěžovateli hrozí „reálné nebezpečí“ takového zacházení. „Reálným nebezpečím“ (srov. rovněž § 14a odst. 1 zákona o azylu, jež užívá ve stejném významu slovní spojení „skutečné nebezpečí“) nutno rozumět, že ve významném procentu případů obdobných situací stěžovatele dojde k nežádoucímu následku, takže stěžovatel má dobré důvody se domnívat, že takovýto následek může s významnou pravděpodobností postihnout i jeho. V tomto ohledu nutno poukázat **především na úvahy o „real risk“ (reálném riziku) nelidského a ponižujícího zacházení vyslovené Evropským soudem pro lidská práva ve věci Vilvarajah a další proti Spojenému království (rozsudek z 30. 10. 1990, žádosti č. 13163/87, 13164/87, 13165/87, 13147/87 a 13148/87), zejm. na jeho bod 103; tento rozsudek ve svých úvahách navazuje na rozsudek téhož soudu ve věci Cruz Varas a další proti Švédsku (rozsudek z 20. 3. 1991, žádost č. 15576/89), zejm. na jeho body 69 a 70. Odkázat lze i na vnitrostátní judikaturu evropských států, která z této i další navazující judikatury Evropského soudu pro lidská práva vychází, např. na rozhodnutí rakouského Správního soudního dvora ze dne 19. 2. 2004, sp. zn. 99/20/0573, dostupného např. na http://www.asylum-online.at/pages/refoulement_folterverbot.html, jež vyžaduje „reale Gefahr“ (reálné nebezpečí) nelidského a ponižujícího zacházení a říká, že nedostačuje „bloße Möglichkeit“ (pouhá možnost) takového zacházení.**

Z toho plyne, že ve vztahu ke hrozbě nelidského a ponižujícího zacházení podle čl. 3 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod musí být splněn vyšší důkazní standard než ve vztahu k odůvodněnému strachu z pronásledování podle § 12 zákona o azylu (a potažmo ve smyslu čl. 1 Úmluvy o právním postavení uprchlíků). Jinými slovy, test „reálného nebezpečí“ je vůči stěžovateli přísnější než test „přiměřené pravděpodobnosti“. Ani test „reálného nebezpečí“ ale nedosahuje intenzity trestního standardu „nade vší pochybnost“, ani důkazního standardu užívaného v **zemích common law v civilních věcech („vyšší pravděpodobnost že ano, než že ne“ [balance of probabilities])**. Rozdíl mezi testem

„reálného nebezpečí“ a testem „přiměřené pravděpodobnosti“ spočívá v tom, že důkazní standard „reálného nebezpečí“ se blíží důkaznímu standardu užívanému v zemích common law v civilních věcech daleko více než důkazní standard „přiměřené pravděpodobnosti“.

Při aplikaci výše uvedených závěrů k testu „reálného nebezpečí“ na situaci stěžovatele lze vyjít ze skutkových závěrů zmíněných v souvislosti s aplikací testu „přiměřené pravděpodobnosti“, kde Nejvyšší správní soud konstatoval, že stěžovatel je běžným řadovým členem hnutí MASSOB, jehož postavení lze srovnávat s „anonymním sympatizantem“, jak o něm hovoří zpráva britského ministerstva vnitra. Jestliže Nejvyšší správní soud dospěl výše k závěru, že u řadového člena hnutí zatčení z tohoto důvodu nelze považovat za „přiměřeně pravděpodobné“, je jasné, že řadové členství v tomto hnutí nevytváří ani „reálné nebezpečí“ zatčení, neboť test „reálného nebezpečí“ je vůči stěžovateli přísnější než test „přiměřené pravděpodobnosti“. U stěžovatele tedy není přiměřeně pravděpodobné, že by byl po návratu uvězněn, ani u něj není dáno reálné nebezpečí nelidského a ponižujícího zacházení v důsledku uvěznění.

Na uvedeném závěru nemění nic ani skutečnost, že stěžovatel bude při návratu do Nigérie zřejmě dotazován na důvody a okolnosti odchodu do ciziny a na to, jakým způsobem v cizině žil. Stěžovatel uváděl, že „roznášel letáky“ hnutí MASSOB, k němuž se připojil v r. 2003, do roku 2005, kdy odjel ze země. Nebyl zadržen policií podle svých slov proto, že se ukrýval. Po návratu jej proto nejspíše nebudou příslušné nigerijské orgány schopny identifikovat jako člena MASSOB. Identifikace by byla reálná, pokud by nigerijské orgány měly od českých orgánů více informací ke stěžovatelově azylovému případu nebo pokud by existoval nigerijským orgánům dostupný seznam členů MASSOB. Ve spise není založena odpověď na dotaz nigerijského velvyslanectví ve Varšavě ohledně povahy spáchaných trestných činů, jež vedly k vyhoštění („nature of offences committed“), v tomto ohledu tedy není jisté, zda nebyla nigerijským úřadům dodána informace, že jmenovaný byl žadatelem o azyl (pokud ano, byl to nepochybně postup v rozporu se smyslem a účelem azylového řízení); nic však ani nenasvědčuje tomu, že by byla dodána. I kdyby se tak ale stalo, bylo by riziko nepříznivých důsledků pro stěžovatele velmi nízké, neboť i v případě, že by byl identifikován jako dřívější řadový člen MASSOB, je nepravděpodobné, že by jen z tohoto důvodu byl uvězněn.

Stěžovateli proto v zemi původu nehrozí zacházení rozporné s článkem 3 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod ani u něho nehrozí porušení zásady „non-refoulement“ ve smyslu čl. 33 odst. 1 Úmluvy o právním postavení uprchlíků, neboť „uprchlíkem“ ve smyslu čl. 1 této úmluvy vůbec není. Jiné potenciální hrozby pro stěžovatele v případě jeho návratu, jimiž by se Česká republika měla zabývat, aby dodržela své mezinárodní závazky, pak nejsou patrné.

Ze všech uvedených důvodů dospěl Nejvyšší správní soud k závěru, že kasační stížnost není důvodná, a v souladu s § 110 odst. 1 s. ř. s. ji proto zamítl.

Výrok o náhradě nákladů řízení se opírá o ustanovení § 60 odst. 1, věta první ve spojení s § 120 s. ř. s., podle kterého, nestanoví-li tento zákon jinak, má účastník, který měl ve věci plný úspěch právo na náhradu nákladů řízení před soudem, které důvodně vynaložil proti účastníkovi, který ve věci úspěch neměl. Nejvyšší správní soud žádnému z účastníků náhradu nákladů nepřiznal, protože stěžovatel v řízení úspěch neměl a ministerstvu žádné náklady s tímto řízením nevznikly.

Krajský soud stěžovateli ustanovil pro řízení o kasační stížnosti zástupcem advokátku, a podle § 35 odst. 8 s. ř. s. platí v takovém případě odměnu advokáta včetně hotových výdajů

stát. Podle § 7, § 9 odst. 3 písm. f) a § 11 odst. 1 písm. b) a d) vyhlášky č. 177/1996 Sb., ve znění pozdějších předpisů, náleží advokátovi odměna za 2 úkony právní služby 2000 Kč, podle § 13 odst. 3 citované vyhlášky náhrada hotových výdajů v částce 2 x 75 Kč a částka odpovídající dani z přidané hodnoty 408,50 Kč, celkem tedy 2558,50 Kč.

P o u č e n í: Proti tomuto rozsudku **n e j s o u** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 26. března 2008

JUDr. Eliška Cihlářová
předsedkyně senátu